

Володимир Мороз

доктор наук з державного управління, професор, кафедра педагогіки і психології
управління соціальними системами, Національний технічний університет
“Харківський політехнічний інститут”; Україна
E-mail: moroz32@rambler.ru

Світлана Мороз

здобувач навчально-науково-виробничий центр,
Національний університет цивільного захисту України,
E-mail: ra_ekma@yahoo.com

**НІМЕЦЬКА МОДЕЛЬ ПІДГОТОВКИ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ КАДРІВ:
ОСОБЛИВОСТІ РОЗБУДОВИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ ДЛЯ
РОЗВИТКУ ТРУДОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ ВІТЧИЗНЯНИХ ВНЗ**

***Анотація:** розглянуто особливості розбудови та функціонування німецької моделі підготовки науково-педагогічних кадрів та обґрунтовано напрями використання її елементів у межах системи розвитку трудового потенціалу вітчизняних ВНЗ. За результатами аналізу змісту норм і правил подання та розгляду дисертації які діють у Німецькому університеті адміністративних наук було опрацьовано загальний алгоритм підготовки науково-педагогічних кадрів у межах німецької моделі. За результатами порівняння змісту вітчизняної та німецької моделей підготовки науково-педагогічних та наукових кадрів вищої кваліфікації було виокремлено переваги останньої та опрацьовано пропозиції щодо вдосконалення змісту механізмів функціонування вітчизняного моделі.*

***Ключові слова:** розвиток трудового потенціалу ВНЗ; німецька модель підготовки науково-педагогічних та наукових кадрів; подання та захист дисертації; отримання наукового ступеню PhD; вимоги до абітурієнта який претендує на вступу до аспірантури.*

VolodymyrMoroz

Full Professor of Department of pedagogy and psychology of social systems management of
The National Technical University “Kharkiv Polytechnic Institute”,
Doctor of sciences (Public Administration)
E-mail: moroz32@rambler.ru

Svitlana Moroz

Seeker of Science and Research Laboratory for Management in the Field of Civil Protection,
National University of Civil Protection of Ukraine; Kharkiv, Ukraine
E-mail: ra_ekma@yahoo.com

**GERMAN MODEL OF TRAINING OF THE SCIENTIFIC-PEDAGOGICAL STAFF:
FEATURES OF THE BUILT AND PERSPECTIVES OF LABOR POTENTIAL
DEVELOPMENT IN DOMESTIC UNIVERSITIES**

© Володимир Мороз, Світлана Мороз, 2016

Abstract: *There were considered features of development and functioning of the German model of training of the teaching staff and reasonable uses of its elements within the system of labor potential of local universities. The analysis of the content of standards and rules for submission and consideration of the thesis that operate at the German University of Administrative Sciences, there was observed a general algorithm for training of the teaching staff within the German model. As a result of comparing the content of domestic and German models of scientific-pedagogical and scientific personnel of higher qualification, there were separated benefits of the last and processed proposals to improve the content of the mechanisms of domestic models.*

Keywords: *development of labor potential of university; German model of scientific-pedagogical and scientific personnel; presentation and defense of the thesis; obtaining scientific degree of PhD; requirements for the applicant who claims to admission to graduate school.*

Владимир Мороз, Светлана Мороз

НЕМЕЦКАЯ МОДЕЛЬ ПОДГОТОВКИ НАУЧНО-ПЕДАГОГИЧЕСКИХ КАДРОВ: ОСОБЕННОСТИ ПОСТРОЕНИЯ И ПЕРСПЕКТИВЫ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ДЛЯ РАЗВИТИЯ ТРУДОВОГО ПОТЕНЦИАЛА ОТЕЧЕСТВЕННЫХ ВУЗОВ

Аннотация: *рассмотрены особенности развития и функционирования немецкой модели подготовки научно-педагогических кадров, а также обоснованы направления использования ее элементов в рамках системы развития трудового потенциала отечественных вузов. По результатам анализа содержания норм и правил подачи и рассмотрения диссертации, действующих в Немецком университете административных наук, был разработан общий алгоритм подготовки научно-педагогических кадров в рамках немецкой модели. По результатам сравнения содержания отечественной и немецкой моделей подготовки научно-педагогических и научных кадров высшей квалификации были выявлены преимущества последней и разработаны предложения по совершенствованию содержания механизмов функционирования отечественного модели.*

Ключевые слова: *развитие трудового потенциала вуза; немецкая модель подготовки научно-педагогических и научных кадров; представление и защита диссертации; получения ученой степени PhD; требования к абитуриенту претендующему на поступления в аспирантуру.*

Volodymyr Moroz, Svitlana Moroz

An extended abstract of a paper on the subject of:

“German model of training of the scientific-pedagogical staff: features of the built and perspectives of labor potential development in domestic universities”

Problem setting. *Among the main key factors and conditions for providing the quality of higher education in Ukraine during European integration, V.I. Luhoviy also points out the need to improve the existing system of preparation of scientific and pedagogical staff. According to scientists, the higher education reform should take into account global trends, but based on different national context, traditions and achievements. Given the contents of the foregoing thesis, we can state that the reform of the national training and certification of scientific and pedagogical staff should be done with taking into account the relevant experience of states that have a high level of social and market institutions' development.*

Recent research and publications analysis. *The issue of improving the functioning and development of training and certification of scientific and pedagogical staff has found its development in the works of V.D. Bakumenko, R.V. Bojko, K.O. Vaschenko, Z.V. Hutsajliuk, N.I. Demedyshyna, V.S. Zahors'kyj, Yu.V. Kovbasiuk, V.I. Luhovyj, V.F. Machulin, V.M. Moroz, A.P. Rachyns'kyj, O.A. Tertyshna and many other researchers.*

Paper objective is to consider the content and peculiarities of the German model for training of the teaching staff and determine the prospects for its use in labor potential development of domestic higher educational institutions.

Paper main body. The German model of preparation of scientific-pedagogical and scientific personnel of higher qualification provides training to an individual interested in getting a postgraduate degree in a university. In a rather simplified form, the process of obtaining doctoral degree within the German model can be considered in the light of these basic steps:

1) attachment as a research assistant to the particular department with which the head of the future job is in labor relations with. This path allows the individual interested in getting a scientific degree to not only contribute to the scientific and educational work of the department, but also learn from their leader during the research and classes. However, the implementation of the duties of an assistant to the director represents a significant burden on the applicant for a scientific degree, what does not always enhance the effectiveness of individual's scientific work. It is assumed that the applicant has an own research going in parallel with the duty of an assistant. It should be noted that the assistant is paid, and thus the degree of a scientific applicant has the ability to be financially independent;

2) work on the dissertation research as an external applicant allows the individual to pay sufficient attention to the organization and conduct of own scientific research. However, the applicant for the scientific degree is somewhat separated from the Research Department that could definitely affect the quality of his/her scientific work. Given the fact that foreign applicant is not employed by the university, the payment of wages is not expected. However, in order to receive the scholarship, the applicant may apply to the relevant organizations (funds).

In addition, the achiever of scientific degree can enter the so-called doctors' school, the funding is made by the German research council (Graduiertenkolleg). Typically, doctors' school is formed by combining 15-25 doctoral students within a special group. The basis of this association is founded on the principle of kinship of scientific interest among group members. The direction of scientific group's work is led by professors of the university, the structure of which was authorized by the school. In the vast majority of school doctors, they cooperate with research units of the university or (and) independent research laboratories. It is assumed that doctoral students receive scholarships and are involved in the research work of the university within the substantive focus on their scientific research. The duration of doctoral studies, depending on the chosen program is usually 3-4 years.

Conclusions of the research.

The domestic model of training the scientific-pedagogical and scientific personnel of higher qualification can be improved by:

- A one-time (not permanently) inclusion to the specialized academic council of a representative of a particular sphere, the solving practical (scientific) tasks (problems) of which is dedicated to the research in the dissertation. We believe that the decision to include the specialist should be taken by the specialized scientific council members during an official approval;

- Introduction of rules on the mandatory publication of the thesis in limited edition and its distribution through a network of scientific libraries of Ukraine;

- The introduction of mandatory rules on obtaining by the dissertator an extract from the institution which examines the presence or absence of properly designed borrowings (plagiarism) in the scientific papers.

Secondly, we should consider the desirability and possibility of requiring admission to a doctoral program, the rate of which involves the need for meaningful work experience in relevant areas.

Thirdly, the public administration of the quality of training of scientific-pedagogical and scientific personnel of higher qualification should be carried out not only on the level of dissertation's research defense but also verification of compliance with the specialized

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ МАЙБУТНІХ СПЕЦІАЛІСТІВ

scientific council and inclusion of the level of candidate's examinations. In our view, the establishment of inter-university commissions on taking examinations by the candidate and limit the time length of their authority would increase the level of graduate students' (applicants') assimilation of mandatory study subjects.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. З прийняттям нових редакцій Законів України «Про вищу освіту» та «Про наукову і науково-технічну діяльність», так само як і приєднання України до Болонського процесу, проблематика підвищення ефективності функціонування та розвитку системи підготовки та атестації наукових та науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації набула принципово нового змісту та значення для розвитку суспільства. Слід визнати, що вирішення питань якості процесу підготовки науково-педагогічних кадрів, у тому чи іншому контексті прояву їх складного та багатогранного змісту, є не лише основою для розвитку системи вищої освіти України, а і підґрунтям для становлення принципово нової системи ціннісних орієнтацій в суспільно-політичному та соціально-економічному житті країни. З огляду на значущість порушеної проблематики для розвитку суспільно-державних інституцій і інститутів, можемо констатувати можливість її розгляду через призму змісту у тому числі і державно-управлінської науки.

Серед основних чинників і умов забезпечення якості вищої освіти в Україні в процесі євроінтеграції В.І. Луговий вказує у тому числі й на необхідність удосконалення існуючої системи підготовки наукових та науково-педагогічних кадрів. На думку вченого, «реформування вищої школи має здійснюватися з урахуванням світових тенденцій, але на основі особливостей національних контексту, традицій і досягнень» [4, с. 99]. З огляду на зміст вище наведеної тези, можемо констатувати той факт, що реформування вітчизняної системи підготовки та атестації наукових та науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації повинно відбуватися з прийняттям до уваги відповідного досвіду держав, які мають високий рівень розвитку суспільно-ринкових інституцій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор. Приймаючи до уваги історично обумовлену специфіку функціонування і розвитку системи освіти, так само як і соціокультурного середовища у межах якого власне і відбуваються процеси прийому та передачі знань, виділяють три основні моделі підготовки науково-педагогічних кадрів, а саме: німецьку (Австрія, Данія, Нідерланди, Німеччина, Швейцарія, Швеція тощо), французьку (Бельгія, Іспанія, Італія, Франція тощо) та англосаксонську (Австралія, Великобританія, Канада, Нова Зеландія, США, терція тощо) [2, с. 160]. Цілком очевидно, що запропонована класифікація не охоплює все різноманіття існуючих систем підготовки. Наприклад, слід звернути увагу на японську модель, яка має не лише свій унікальний зміст, а і розповсюджується у тому чи іншому вигляді на більшість країн Океанії. На переконання К. Райхарда розбудова класифікації моделей підготовки науково-педагогічних кадрів повинна відбуватись з прийняттям до уваги не лише рівня розвитку системи підготовки докторантів, а і відповідності існуючих інституціональних умов вимогам Болонського процесу. В контексті поглядів вченого можемо виділити три основні моделі, а саме франко-німецьку (Австрія, Іспанія, Німеччина, Франція); італійську (Італія та Швейцарія) та скандинавську (Нідерланди, Норвегія, Швеція, Фінляндія) [10]. Досить дивно, що К. Райхард не виокремлює англосаксонську модель, адже зміст цієї моделі є базовим для розбудови всіх інших. Цілком очевидно, що зміст та досвід використання кожної з вище наведених моделей потребує окремої уваги з боку дослідників, адже європейські традиції підготовки науково-педагогічних кадрів є не лише основою для розбу-

дови сучасних систем підготовки фахівців вищої кваліфікації, а і підґрунтям для розвитку системи вищої освіти в цілому.

Проблематика підвищення ефективності функціонування та розвитку системи підготовки та атестації наукових та науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації набула свого розвитку у роботах В.Д. Бакуменка, Р.В. Бойка, К.О. Ващенко, З.В. Гуцайлюка, Н.І. Демедишиної, В.С. Загорського, Ю.В. Ковбасюка, В.І. Лугового, В.Ф. Мачуліна, В.М. Мороза, А.П. Рачинського, О.А. Тертишної та багатьох інших дослідників. Серед найбільш цікавих наукових досліджень відповідного змістовного спрямування слід звернути увагу на дисертацію О.В. Поживілової «Розвиток систем підготовки наукових і науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації в європейському регіоні та Україні (1990-2005 рр.)» (дисертацію присвячено дослідженню теоретичних і прикладних питань організації і забезпечення ефективної і якісної підготовки наукових і науково-педагогічних кадрів у провідних державах Європи та Україні в умовах інтенсифікації Болонського та інших інтегративних європейських процесів) [7], на колективну монографію В.І. Сергієнка, І.Б. Жилияєва та В.І. Торкатюка «Атестація наукових кадрів вищої кваліфікації в Україні: проблеми і рішення» (монографія присвячена дослідженню тенденцій розвитку атестаційного процесу в Україні та з'ясуванню перспективних напрямків упорядкування та реформування системи атестації в Україні у світлі інтеграції до освітньо-європейської співдружності) [8], на колективну монографію М.О. Кизима, О.М. Тищенко «Система атестації наукових кадрів вищої кваліфікації» (в монографії висвітлено тенденції розвитку атестаційного процесу за умов трансформаційної економіки України та наведено результати аналізу ефективності державного регулювання атестації наукових і науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації) [9] тощо.

Не дивлячись на порівняно достатню увагу до проблематики розвитку системи підготовки та атестації наукових та науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації з боку представників наукової громадськості, окремі її питання, особливо в контексті їх деталізації у межах визначених напрямів наукового пошуку, потребують на організацію додаткових наукових досліджень.

Основна мета статті. Розглянути зміст та особливості функціонування німецької моделі підготовки науково-педагогічних кадрів та з'ясувати перспективи її використання для розвитку трудового потенціалу вітчизняних вищих навчальних закладів.

Виклад основного матеріалу з повним обґрунтуванням отриманих результатів. Німецька модель підготовки науково-педагогічних та наукових кадрів вищої кваліфікації, майже і будь-яка інша модель, передбачає навчання зацікавленої в отриманні наукового ступеня особи в аспірантурі університету. Досить повна модель підготовки фахівців за докторськими програмами в Німеччині була представлена Л.М. Корчагіною. За дослідженнями вченого, отримання докторського ступеню можливо внаслідок:

1) прикріплення у якості наукового співробітника до тієї кафедри, у трудових стосунках з якою перебуває обраний дисертантом керівник майбутньої роботи. Такий шлях дозволяє зацікавленій в отриманні наукового ступеня особі не лише долучитися до науково-педагогічної роботи кафедри, а і перейняти досвід свого керівника у проведенні наукових досліджень та аудиторних занять. Разом з тим, виконання обов'язків у якості асистента свого керівника, передбачає значне навантаження на здобувача наукового ступеню, що не завжди сприяє підвищенню ефективності його наукової роботи. Передбачається, що здобувач здійснює власне дослідження паралельно з виконанням службових обов'язків асистента. Слід звернути увагу, що робота асистента є оплачуваною, а отже здобувач наукового ступеню має можливість бути фінансово незалежним;

2) роботи над дисертаційним дослідженням у якості зовнішнього здобувача, що дозволяє приділити достатньо увагу питанням організації та проведення власних наукових пошуків. Разом з тим, здобувач наукового ступеня є дещо відокремленим від наукової роботи кафедри, що безумовно може позначитись на якості його наукової роботи. З огляду на той факт, що зовнішній здобувач не перебуває у трудових відносинах з

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ МАЙБУТНІХ СПЕЦІАЛІСТІВ

університетом, виплата заробітної плати не передбачається. Разом з тим, здобувач з метою отримання стипендії може звернутися до відповідних організацій (фондів);

Крім того, здобувач наукового ступеню може вступити до так званої школи докторів, фінансування діяльності якої здійснюється Німецькою науковою радою (Graduiertenkolleg). Як правило, школа докторів утворюється внаслідок об'єднання 15–25 докторантів у межах однієї спеціальної групи. В основу такого об'єднання покладено принцип спорідненості наукових інтересів учасників групи. Спрямування наукової діяльності групи відбувається під керівництвом професорів того університету, в структурі якого була сформована відповідна школа. У переважній своїй більшості школи докторів співпрацюють з науково-дослідними підрозділами університету або (та) самостійними науково-дослідними лабораторіями. Передбачається, що докторанти отримують стипендію та залучаються до науково-дослідної роботи університету у межах змістовного спрямування власних наукових пошуків.

Тривалість навчання в докторантурі, в залежності від обраної програми, дорівнює 3-4 рокам [3, с. 7]. Разом з тим, цей термін може корегуватися кожним конкретним університетом у межах реалізації ним права власної автономії. На відміну від вітчизняної системи підготовки докторів філософії, німецька модель не передбачає обов'язковості відвідування докторантом (аспірантом) будь-яких занять. Вважається, що для написання дисертації достатньо тих знань, які докторант може отримати під час взаємодії з науковим керівником. Разом з тим, у науковому середовищі Німеччини де далі частіше обговорюється можливість удосконалення існуючої моделі підготовки науково-педагогічних та наукових кадрів вищої кваліфікації за рахунок запровадження обов'язкових для відвідування докторантами курсів з вивчення окремих дисциплін. Цікаво, що на протигагу від української моделі, у межах якої відвідування занять з філософії, іноземної мови, методики проведення наукових досліджень тощо є обов'язковим елементом підготовки аспірантів на першому році навчання, німецька модель може бути доповнена нормою щодо обов'язковості аудиторного навчання докторантів протягом всього часу перебування в докторантурі. Зміна інституціональних умов навчання в докторантурі може вплинути на зміст вимоги щодо обов'язковості у кандидата на вступ до так званої школи докторів освітньо-кваліфікаційного рівня магістра. Передбачається, що поступати на докторські програми матимуть можливість у тому числі й ті особи, які мають освітньо-кваліфікаційний рівень бакалавра [1, с. 146]. Отримання магістерського рівня такими особами буде здійснюватися під час навчання в докторантурі. З одного боку, зміст цієї норми, з огляду на принцип безперервності освіти, є цілком логічним та таким, що відповідає напрямку її розвитку, але з іншого - таке нововведення буде дещо суперечити традиціям європейської освіти та може привести до загострення протиріч між інституціональними нормами європейських країн. Наприклад, в Фінляндії для вступу лише на магістерську програму абітурієнт повинен мати не лише освітньо-кваліфікаційний рівень бакалавра, а і мінімум три роки стажу професійної діяльності [5]. Цілком очевидно, що вимоги до абітурієнта, який претендує на вступ до магістратури в Фінляндії будуть значно жорсткішими, ніж вимоги до вступника на докторську програму в Німеччині. Безумовно, така розбіжність може бути виправдана університетською автономією, але у межах Болонського процесу, до участі в якому залучені майже всі європейські університети, така невідповідність вимог визиває певне здивування.

В якості прикладу змісту німецької моделі підготовки науково-педагогічних та наукових кадрів вищої кваліфікації, вважаємо за можливе розглянути особливості дії окремих докторських програм деяких університетів Німеччини. Наприклад, Університет Констанц пропонує трирічну докторську програму з кількісної економіки та фінансів (PhD). На першому році навчання докторант, відповідно до рекомендацій двох своїх консультантів відвідує обов'язкові (економічна теорія: поглиблений курс з мікроекономіки та поглиблений курс з макроекономіки; економетрія: мікроеконометрія; аналіз часових рядів) та вибіркові курси (фінанси; економіка праці; суспільна економіка). Другий рік навчання в докторантурі присвячується проведенню дисертаційного дослі-

дження (написання дисертації і документація прогресу дослідження; семінарський курс занять; підготовка і публікація першої наукової роботи). На третьому році навчання докторант закінчує роботу над дисертацією, відвідує семінарські заняття та оприлюднює другу публікацію [6, с. 2–3].

Спрощений алгоритм підготовки та подання дисертації до захисту на прикладі реалізації програми підготовки PhD (академічний ступінь «Доктор адміністративних наук») у Німецькому університеті адміністративних наук (м. Шпайер (ФРН)) подано на рисунку 1.

Після отримання наукового ступеню PhD особа має можливість займати переважну більшість посад, професійна діяльність за якими передбачає здійснення наукової та науково-педагогічної роботи на будь-якому ієрархічному рівні організації за виключенням посад професорів університетів. Отриманню посади професора передують процедура проходження так званої габілітації (*habilitation*). У самому спрощеному вигляді процедура габілітації може бути розглянута як аналог підготовки та захисту дисертації на здобуття наукового ступеня доктора наук у межах вітчизняного інституціонального середовища. Отже, на посаду професора в Німеччині можуть претендувати лише ті особи, які мають диплом доктора габілітованого [3].

Висновки з дослідження і перспективи подальших розробок. Приймаючи до уваги вище наведене, можемо сформулювати такі висновки.

По-перше, слід визнати, що за своїм процесуальним і нормативним змістом українська модель підготовки науково-педагогічних та наукових кадрів вищої кваліфікації не має суттєвих та принципових розбіжностей з німецькою моделлю. Можемо констатувати, що за окремими формальними вимогами до дисертації та умовами допуску дисертанта до захисту українська модель є більш жорсткою (наприклад за кількістю необхідних публікацій або обов'язковістю участі здобувача в науково-комунікативних заходах тощо).

По-друге, вітчизняна модель підготовки науково-педагогічних та наукових кадрів вищої кваліфікації може бути удосконалена за рахунок:

- одноразового включення (не на постійній основі) до складу спеціалізованої вченої ради представника тієї галузі, розв'язанню практичних (наукових) завдань (проблем) якої присвячено відповідне дисертаційне дослідження. На нашу думку, рішення про включення фахівця повинно прийматись членами спеціалізованої вченої ради під час затвердження офіційних топенантів;
- запровадження норми щодо обов'язковості видання тексту дисертації обмеженим тиражем та його розповсюдженням через мережу наукових бібліотек України;
- запровадження норми щодо обов'язковості отримання дисертантом витягу з установи, яка здійснює перевірку наукових робіт на наявність / відсутність некоректно оформлених запозичень (плагіату).

По-третє, розглянути доцільність та можливість встановлення вимоги до вступника на докторську програму, норма якої передбачає необхідність наявності професійного стажу відповідного змістовного спрямування. На наше переконання, встановлення запропонованих обмежень сприятиме не лише підвищенню якості підготовки науково-педагогічних та наукових кадрів вищої кваліфікації за рахунок зв'язку теоретичних та практичних аспектів наукової проблематики, а і забезпеченню розвитку трудового потенціалу ВНЗ.

По-четверте, з огляду на сучасний рівень розвитку вітчизняного інституціонального середовища щодо порядку та правил підготовки науково-педагогічних та наукових кадрів вищої кваліфікації, вважаємо за доцільне підсилити контролюючу функцію держави за діяльністю спеціалізованих вчених рад. Підсилення рівня контролю держави за якістю підготовки науково-педагогічних та наукових кадрів вищої кваліфікації може бути здійснено у межах функціонування Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти, наприклад через механізм вибіркової участі обраних Агентством осіб у процедурі публічного захисту.

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ МАЙБУТНІХ СПЕЦІАЛІСТІВ

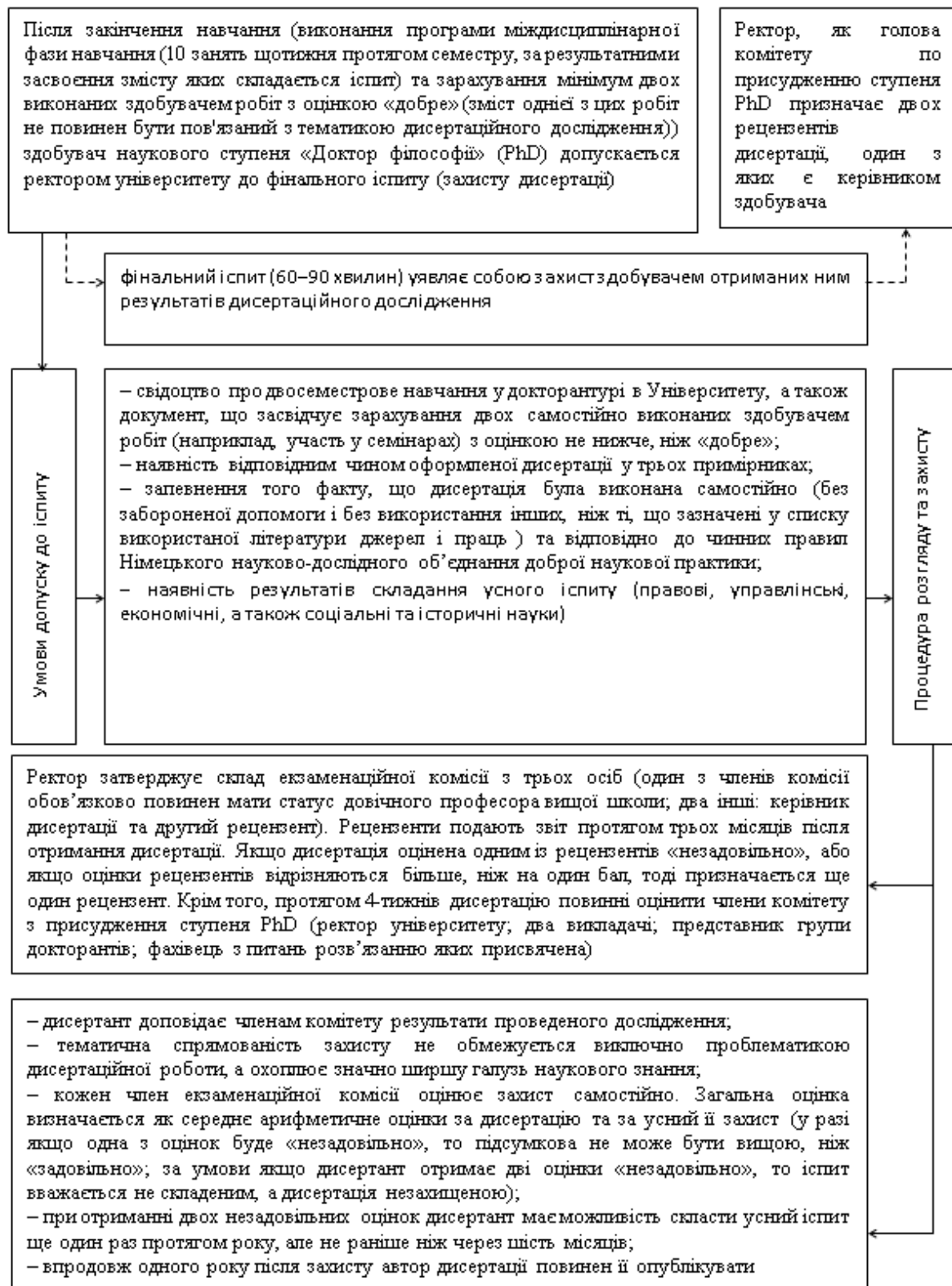

Рисунок 1 – Загальний алгоритм подання та розгляду дисертації в Німецькому університеті адміністративних наук

По-п'яте, державне управління якістю підготовки науково-педагогічних та наукових кадрів вищої кваліфікації повинно здійснюватися не лише на рівні захисту дисертаційного дослідження та перевірки дотримання вимог спеціалізованою вченою радою, а у тому числі і на рівні складання кандидатських іспитів. На нашу думку, утворення державних міжуніверситетських комісій з прийняття кандидатських іспитів та обмеження часу дії їх повноважень, сприятиме підвищенню рівня засвоєння аспірантами (здобувачами) обов'язкових до вивчення навчальних дисциплін.

Вище наведені висновки, не вичерпують всього різноманіття прояву змісту та традицій функціонування німецької моделі підготовки науково-педагогічних кадрів, а лише створюють підґрунтя для подальшого обговорення порушеної проблематики. Серед перспективних напрямів в організації наукових пошуків, слід звернути увагу перш за все на ті, зміст яких пов'язано з дослідженням особливостей розбудови та традицій функціонування італійської та скандинавської моделей підготовки фахівців вищої кваліфікації.

Список літератури:

1. Актуальные вопросы развития образования в странах ОЭСР: сборник обзоров / (Борисенкова А.В., Вахштайн В.С., Горбунова Е.М., и др.) под ред. А.В. Заиченко. – М.: МАКС-Пресс, 2005 – 152 с.
2. *Ильина И.Е.* Современные тенденции развития подготовки кадров высшей квалификации в России / И.Е. Ильина // Альманах «Наука. Инновации. Образование». – 2013. – Вып. 13. – С. 159–172.
3. *Лобанова Л.С.* Системы подготовки научных кадров в европейских странах и Украине: сравнительный анализ в контексте формирования Единого европейского образовательного и научного пространства: монографія / Лобанова Л.С. – Киев: ДП «Информационно-аналитическое агентство», 2010. – 100 с.
4. *Луговий В.І.* Чинники і умови забезпечення якості вищої освіти в Україні в процесі євроінтеграції / В.І. Луговий, Ж.В. Таланова // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка: філософія, політологія. – 2010. – Вип. 94/96. – С. 98–103.
5. *Мороз В.М.* Возможность бесплатного обучения в Финляндии: успешный опыт поступления в Savonia University of Applied sciences / В.М. Мороз, М.В. Мороз. – Х.: Издательство НТМТ, 2010. – 92 с.
6. Особливості докторських програм світових дослідницьких університетів [електронний ресурс] / (авт. тексту Інститут вищої освіти КНЕУ імені Вадима Гетьмана). – Режим доступу: http://ivo.kneu.edu.ua/ua/dost_a_p/publications_sad/
7. *Поживілова О.В.* Розвиток систем підготовки наукових і науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації в європейському регіоні та Україні (1990-2005 рр.): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: спец. 13.00.01. «Загальна педагогіка та історія педагогіки» / О.В. Поживілова. – Київ, 2006. – 24 с.
8. *Сергієнко В.І.* Атестація наукових кадрів вищої кваліфікації в Україні: проблеми і рішення / Сергієнко В.І., Жилияєв І.Б., Торкатюк В.І. – Харків: ХНАМГ, 2006. – 228 с.
9. Система атестації наукових кадрів вищої кваліфікації: монографія / (Сергієнко В.І., Жилияєв І.Б., Кизим М.О., Тищенко О.М.). – Харків: ІНЖЕК, 2008. – 231 с.
10. *Christoph R.* Paper for the Permanent Study Group «Public Administration and Teaching» [Electronic resource] / R. Christoph, K. Walter // European Group of Public Ad-

References:

1. *Borisenkova, A.V. Vahshtajn and V.S. Gorbunova E.M.* (2005), *Aktual'nye voprosy razvitija obrazovanija v stranah OJeSR* [Topical issues of the development of education in the countries of OECD], MAKS-Press, Moscow, Russia.
2. *Il'ina, I.E.* (2013), “Modern trends in training of highly qualified personnel in Russia”, *Al'manah “Nauka. Innovacii. Obrazovanie”*, vol. 13, pp. 159–172.
3. *Lobanova, L.S.* (2010), *Sistemy podgotovki nauchnyh kadrov v evropejskih stranah i Ukraine: sravnitel'nyj analiz v kontekste formirovanija Edinogo evropejskogo obrazovatel'nogo i nauchnogo prostranstva: monografija* [Systems Research Training in Europe and Ukraine: a comparative analysis in the context of a single European educational and scientific space: monograph], DP “Informacionno-analiticheskoe agentstvo”, Kiev, Ukraine.
4. *Luhovyj, V.I. and Talanova, Zh.V.* (2010), “Factors and conditions ensure the quality of higher education in Ukraine in European integration”, *Visnyk Kyivs'koho natsional'noho universytetu imeni Tarasa Shevchenko: filosofii, politolohii*, vol. 94/96, pp. 98–103
5. *Moroz, V.M. and Moroz, M.V.* (2010), *Vozmozhnost' besplatnogo obuchenija v Finljandii: uspeshnyj opyt postuplenija v Savonia University of Applied sciences* [Ability Free learning in Finland: Experience uspeshnyy postuplenyya in Savonia University of Applied sciences], Izdatel'stvo NTMT, Har'kov, Ukraine.
6. *Osoblyvosti doktors'kykh prohram svitovykh doslidnyts'kykh universytetiv* [Features doctoral programs international research universities], *Efektivna ekonomika*, [Online], available at: http://ivo.kneu.edu.ua/ua/dost_a_p/publications_sad/ (Accessed 4 Aug 2015).
7. *Pozhyvilova, O.V.* *Rozvytok system pidhotovky naukovykh i naukovopedahohichnykh kadriv vyschoi kvalifikatsii v ievropejs'komu rehioni ta Ukraini (1990-2005 rr.)* [Development of training scientific and pedagogical staff in the European region and Ukraine (1990–2005)], Kyiv, Ukraine.
8. *Serhiienko, V.I. Zhyliaiev, I.B. and Torkatiuk, V.I.* (2006), *Atestatsiia naukovykh kadriv vyschoi kvalifikatsii v Ukraini: problemy i rishennia* [Certification of qualified scientists in Ukraine: Problems and solutions], KhNAMH, Kharkiv, Ukraine.
9. *Serhiienko, V.I. Zhyliaiev, I.B. Kyzym, M.O. and Tyschenko, O.M.* (2008), *Systema atestatsii naukovykh kadriv vyschoi kvalifikatsii: monohrafiia* [The system of certification of highly qualified scientific personnel: monograph], INZhEK, Kharkiv, Ukraine.
10. *Christoph R.* Paper for the Permanent Study Group «Public Administration and Teaching» [Electronic resource] / R. Christoph, K. Walter // European Group of Public Administration (EGPA): conference Madrid 19–12 September, 2007 – Access mode: <http://egpa2007.inap.map.es/egpa2007>

Стаття надійшла до редакційної колегії 05.05.2016